

‘Tuinen’ grote winnaar van de Steenbreektrofee

De winnaars: Peter Wouda (links) van Le Roy Tuin in Heerenveen en Paula Zwitter van de Tuin van de Afrikaanderwijk in Rotterdam

De Le Roy tuin, een eokathedraal Heerenveen (categorie Maatschappelijke Initiatieven) en de Tuin van de Afrikaanderwijk Rotterdam (categorie Professionals) hebben dit jaar de Steenbreektrofee gewonnen. Het is alweer de zevende keer dat de Steenbreektrofee wordt uitgereikt. Uit 22 inzendingen heeft de jury 6 projecten genomineerd. Alle projecten hebben gemeenschappelijk dat altijd wordt samengewerkt met andere partijen en dat alle initiatieven een bijdrage leveren aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en leefbaarheid.

Juryvoorzitter Margot Ribberink maakte tijdens de Nationale Groendag in Arnhem op woensdag 11 oktober de winnaars bekend. ‘Het grote aantal inzendingen ter verbetering van biodiversiteit viel dit jaar echt op. Met de enthousiaste soms jarenlange inzet van pioniers of groene verbinders worden steeds meer stappen gezet om onze leefomgeving te vergroenen waarbij duidelijk de koppeling met gezondheid wordt gelegd’, aldus Ribberink.

‘De urgentie van meer groen begint in steeds meer lagen van de samenleving door te dringen. De jury was dan ook blij verrast met nieuwkomers als een vereniging van eigenaren en een woningbouwcorporatie. De kracht van samenwerking met diverse partijen blijft altijd wel de sleutel tot succes.’

De genomineerde zes initiatieven:

Categorie Maatschappelijke Initiatieven

- Geef gewipte tegels een tweede leven, Krimpenerwaard
- Vergroenen dakterrassen Fongersplaats, Groningen
- Voedselbos Nieuwe Erven, Brummen
- Le Roy tuin, een eokathedraal, Heerenveen

Categorie Professionals

- Vergroenen voortuinen Lemmerweg-West, Sneek
- Tuin van de Afrikaanderwijk, Rotterdam

Steenbreektrofee

Stichting Steenbreek organiseert de Steenbreektrofee om innovatieve voorbeelden ter inspiratie voor anderen te laten zien, waarbij groen en water op een praktische manier worden benut en die illustreren waar Steenbreek voor staat. Dit zijn initiatieven die betrekking hebben op onder meer bevordering van biodiversiteit, gezondheid, sociale cohesie en klimaatadaptatie. Zowel initiatieven die spelen op het niveau van de straat of de wijk, als op niveau van dorp en stad kunnen meedingen naar de Steenbreektrofee. Dit kan van een aangesloten Steenbreekgemeente zelf zijn, maar ook van een buurtvereniging, wijkorganisatie, corporatie, ondernemer of inwoner.

De jury van de Steenbreektrofee bestaat uit professionals die elk hun eigen specialisme en kennis hebben.

- Margot Ribberink, voorzitter jury
- Ans Hobbelink, AVVN samen natuurlijk tuinieren
- Robert Graat, Staatsbosbeheer
- Henk Kuijpers, Stadswerk
- Thijs van Mierlo, LSA Bewoners

Eerdere winnaars

In 2022 hebben Groenord Zuid Leiden (categorie Maatschappelijke Initiatieven) en Wijkpark Cromvliet Den Haag (categorie Professionals) de Steenbreektrofee gewonnen. De jaren daarvoor is de prijs uitgereikt aan Harderwijk en Landgraaf (2021), Spijk (2019), Laarbeek (2018), Leeuwarden (2017) en Den Haag (2016).

Winnaar Steenbreektrofee 2023

categorie Maatschappelijke Initiatieven

Le Roy tuin, een eokathedraal, Heerenveen

In Heerenveen ligt sinds 1966 een kilometer lange en 20 meter brede groenstrook in het hart van de wijk Heerenveen-Midden. Het was destijds – en nog steeds – een gedurfd experiment van de gemeente, die aan Louis Le Roy (1924-2012) de opdracht gaf om deze openbare ruimte vorm te geven. Tekenleraar Le Roy had nog nooit een vergelijkbare opdracht uitgevoerd en kon geen tekeningen laten zien wat hij voor ogen had. Le Roy begon met het aanbrengen van verhogingen door puin te storten van gesloopte gebouwen en hij liet grond uitgraven voor vijvers. Hoogteverschillen waren nodig om de natuur divers te maken. Door het handmatig ordenen van puin en stenen kwam er enige orde in de chaos. Vervolgens werden driehonderd verschillende bomen en struiken geplant en veel plantenzaden gestrooid. En toen was het afwachten. Eokathedralen zijn plekken waar de natuur zelf het werk doet. Waar ruimte de tijd krijgt en tijd de ruimte.

‘Een plek waar de natuur de tijd krijgt om zich generaties lang te ontwikkelen’

Le Roy tuin, een eokathedraal, Heerenveen

Buurtbewoners en vrijwilligers zorgen samen voor deze plek: het vrijhouden van wandelpaden, opruimen van rommel, bevorderen van de biodiversiteit door nieuwe (fruit)bomen te planten en bestaande begroeiing met rust te laten. Spontane groei wordt toegejuicht. Er wordt nog steeds nieuw puin gestapeld. Duizenden tegels, trottoirbanden en klinkers worden nog met de hand gestapeld (aangeleverd via het NK Tegelwippen). Het bouwen aan een eokathedraal is een langdurig proces dat zich uitstrekt over tientallen generaties. Dit langetermijndenken wordt kathedraaldenken genoemd, omdat de bouw van kathedralen soms eeuwen duurde. De mensen die kathedralen bouwden, wisten al dat ze het eindresultaat zelf nooit gingen zien. In de tijd waarin we nu leven wordt vaak het kortetermijndenken belangrijker gevonden. De volgende generaties worden vergeten en er wordt niet bij nagedacht hoe de wereld wordt achtergelaten voor onze kleinkinderen. De Le Roy tuin is in 57 jaar uitgegroeid tot een groene oase midden in een woonwijk.

**Winnaar Steenbreektrofee 2023
categorie Professionals**

Tuin van de Afrikaanderwijk, Rotterdam

Midden in de levendige, multiculturele Afrikaanderwijk in Rotterdam ligt het ongeveer 5 hectare grote Afrikaanderplein. Dit plein heeft een sterk sociale functie, maar de omgeving was helaas erg versteend en niet uitnodigend. Bewoners wilde graag meer groen, verkoe-ling en eetbare en bloeiende planten. Bewoner Aya van 10 jaar zei treffend: ‘We hebben een Huis van de Wijk maar waarom geen tuin?’ De Tuin van de Wijk ligt in de openbare ruimte, direct grenzend aan de ontmoetings-plek het Huis van de Wijk. Het is een laagdrempelige

Tuin van de Afrikaanderwijk, Rotterdam

manier om grote klimaat- en groenblauwe thema’s in de stad naar de stoep van de Rotterdammers te brengen. En om bewoners te betrekken bij oplossingen. De Tuin draagt bij aan meer groen, waterbuffering, biodiversiteit, klimaatbewustzijn en aan een socialere, gezondere en aantrekkelijke Afrikaanderwijk.

‘De droom van bewoner Aya en al haar buurtgenoten is uitgekomen’

Bewoners en wijkorganisaties zijn betrokken en leidend geweest bij ontwerp en inrichting. Het onderhouden van de tuin ligt in handen van de wijk, onder begeleiding van professionals. In de Tuin van de Wijk kunnen bewoners terecht voor groen advies, voor concrete hulp bij hun kleine of grote groene plannen, elkaar inspireren, gekoppeld worden aan de juiste professionals en samen gezellig aan de slag. Tijdens de aanleg van de Tuin van de Wijk is stap voor stap de mindset van bewoners veranderd. Kleuters kwamen vragen stellen. Steeds meer bewoners wilde meehelpen. Waar eerst de angst was ‘worden de planten niet verwijderd’ ontstond het besef ‘wij hopen en willen dat dit blijft’. De tuin is nu van iedereen, het proces is een gezamenlijk proces geweest. Het is een laagdrempelige plek om elkaar te ontmoeten. Bewoners voelen zich gehoord en gesteund, ze kennen elkaar en helpen elkaar. Deze plek is voor het gevoel gedeeld eigendom van de buurt waardoor de plek met respect wordt behandeld. Tuin van de Wijk: een tuin voor én door wijkbewoners.

Vergroenen voortuinen Lemmerweg-West, Sneek

**Genomineerd voor Steenbreektrofee 2023
categorie Professionals**

Vergroenen voortuinen Lemmerweg-West, Sneek

De jarenzeventigwijk Lemmerweg-West in Sneek bestaat grotendeels uit sociale huurwoningen. De wijk behoort tot een van de aandachtswijken vanuit het sociaal domein. Daarnaast bleek uit de Klimaatatlas Friesland dat deze wijk tot een van de meest versteende wijken van Súdwest-Fryslân behoort. De rioolrenovatie was voor de gemeente een kans om juist nu te zorgen voor betere parkeervoorzietingen en het toevoegen van meer groen en bomen. In sommige straten stond namelijk geen enkele boom. Samen met woningcorporatie Accolade werd onderzocht of er belangstelling was om gelijktijdig met de straatrenovatie de voortuinen groener te maken. Bewoners van ruim vijftig huurwoningen (een derde van deze straten) reageerden enthousiast op een oproep om de voortuinen te vergroenen. In iedere tuin werd een kleine boom geplant. Daarnaast kreeg elke tuin een beukenhaag tussen de woningen en aan de straatzijde. Bewoners mochten zelf kiezen uit verschillende soorten planten en bomen. De bestaande verharding werd ter plaatse hergebruikt voor de aanleg van een klein terras en pad naar de voordeur.

‘Wat zijn wij blij met deze tuin, dat hadden we zelf nooit gedaan’

Bewoners zijn bij de aanleg van de tuinen compleet ontzorgd. De bewoners zijn wel zelf verantwoordelijk voor het onderhoud van hun nieuwe tuinen. Mocht dit eventueel niet lukken, dan wordt jaarlijks een burendag georganiseerd. Om elkaar te helpen bij het knippen van de hagen, gereedschap te lenen of ander onderhoud van de tuin. Zo blijft het groen ook bijdragen aan plezierig wonen in de wijk. De hele buurt is groener en gezelliger geworden en bewoners waarderen dit zeer. Daarnaast dragen de opgeknapte tuinen bij aan het verbeteren van de biodiversiteit en het klimaatbestendig maken van de leefomgeving.

Geef gewipte tegels een tweede leven, Krimpenerwaard

**Genomineerd voor Steenbreektrofee 2023
categorie Maatschappelijke Initiatieven**

Geef gewipte tegels een tweede leven, Krimpenerwaard

Om zelf ervaring op te doen met natuurlijk groenbeheer – beheer zonder chemische bestrijdingsmiddelen – kochten Kees en Birgitte Beart in 1977 een perceel van 1,2 hectare grasland in het hart van de Krimpenerwaard. Hier werd een stuk natuur ontwikkeld met een rijke variatie aan planten en dieren. En dat alles zonder gebruik van bestrijdingsmiddelen en meststoffen. Het weiland uit de jaren zeventig is nu een natuurterrein van 3,5 hectare met ruim honderd soorten bomen en struiken en honderden soorten (veelal zeldzame/beschermde) planten. Op diverse plekken zijn grote en kleinere poelen aangelegd, met hier en daar verhogingen in de vorm van ‘walletjes’. Met uitzondering van enkele poelen is al het werk met handkracht uitgevoerd door vrijwilligers. Dit om het bodemleven zo veel mogelijk intact te laten.

‘Een dagje lekker werken in de natuur wordt gewaardeerd als een nature work-out’

Natuurrijk biedt leefruimte aan honderdduizenden dieren: slakken, spinnen, insecten, vissen, amfibieën, vogels en zoogdieren. Om de biodiversiteit te vergroten werden jarenlang tegels, stenen en dakpannen naar het natuurterrein gebracht. Hiervan werden bouwsels gemaakt met aarde, zand, klei, takken, boomstammen, stro, hooi, bamboestokken en andere materialen om leefruimte te bieden aan veel soorten dieren. Voor amfibieën zijn poelen in het voorjaar belangrijk vanwege voorplanting. De rest van het jaar zijn de bouwsels de perfecte plek om te leven. In dit gebied tref je zeldzame planten aan zoals zonnedauw, rabelaar, orchidee, wilde hyacint, anemonen en sleutelbloemen. Samen met beschermde en interessante insecten en gewervelde dieren, zoals kamsalamander, heikikker,

Vergroenen dakterras Fongersplaats, Groningen

veenmol (een insect), oranjetipje en vele soorten libellen. Meer dan 40 jaar later is heel veel bereikt.

**Genomineerd voor Steenbreektrofee 2023
categorie Maatschappelijke Initiatieven**
Vergroenen dakterras Fongersplaats, Groningen

De Fongersplaats is een groot appartementencomplex midden in de stad Groningen. Het bestaat uit 198 appartementen (zowel huur- als koopappartementen), een grote gezamenlijke binnentuin, parkeerplaatsen en een speelveld. Centraal gelegen tussen de appartementen bevindt zich een groot dakterras van ongeveer 150 vierkante meter. Een aantal appartementen heeft een eigen buitenruimte, maar het overgrote deel van de buitenruimte midden in de stad is gezamenlijk. De groencommissie van de Vereniging van Eigenaren Fongersplaats heeft het initiatief genomen om het grote versteende dakterras te vergroenen. De daktuin levert een belangrijke bijdrage aan meer groen in de stad met alle bijkomende voordelen. Het groene dak vangt regenwater op, de beplanting biedt voedsel voor insecten en het groen op het dak zorgt voor meer verkoeling tijdens een hete zomer.

*‘Een samenkomplek voor
bewoners die stiller, groener
en koeler is’*

Tijdens de inventarisatiefase bleek dat het draagvermogen van het dak wat uitdagingen bracht. Zo was het niet mogelijk om bomen te plaatsen op het dak. Om toch hoogte en diepte toe te voegen, is slim gebruikgemaakt van sloopmaterialen uit de ringweg. Door het kunstenaarsoog werd potentie gezien in de verwrongen structuren van betonijzer. Delen van het betonijzer is hergebruikt in de daktuin en hier groeit nu hедера tegenaan. Er is een grote verscheidenheid aan inheemse plantensoorten, voornamelijk kruiden- en bloemenvegetatie. Veel soorten komen voor op de Waddeneilanden en een aantal soorten staat op

Voedselbos Nieuwe Erven, Brummen. Beeld: Voedselbos Nieuwe Erven

de rode lijst (met bedreigde soorten). De daktuin is ieder seizoen een fijne buitenruimte voor bewoners.

**Genomineerd voor Steenbreektrofee 2023
categorie Maatschappelijke Initiatieven**
Voedselbos Nieuwe Erven, Brummen

Het voedselbos is 3 hectare groot en ligt midden in de nieuwbouwwijk Elzenbos in Brummen. Het is een van de eerste voedselbossen in Nederland in de openbare ruimte. En uniek omdat het is aangelegd voordat de woningbouw in de wijk verscheen. Gemeente Brummen heeft bewust gekozen om de openbare ruimte samen met bewoners vorm te geven als een voedselbos-park. Het is een plek voor planten, bomen, dieren én mensen. Maar ook een oase van rust tussen de woningen. Bewoners kunnen hier leren waar ons voedsel vandaan komt, letterlijk eten uit de achtertuin én samenleven met de natuur.

*‘De openbare ruimte als
eetbare ruimte kent eigenlijk
alleen maar voordelen’*

Door met de natuur mee te werken heeft het voedselbos al veel droge en heel natte perioden prima doorstaan. Enkele soorten als torenvalk, patrijs, putter, ringslang en neushoornkever zijn al waargenomen. Het is zoveel meer dan alleen een voedselbos. Het is een plek waar mensen samen komen. Jong en oud. Mensen van alle opleidingsniveaus. Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, werklozen, mensen die begeleid wonen in de buurt. Een stukje zinvolle dagbesteding. Nieuwe mensen leren kennen. Een stukje openbare ruimte dat toch van jezelf voelt. Rust en niets doen. Frisse lucht, gratis sportschool en vitamine D. Dit is niet in waarde uit te drukken. Letterlijk alles komt samen in het voedselbos. Werken aan verbetering biodiversiteit, klimaatadaptatie, gezondheid, sociale cohesie, educatie en een duurzame voedselproductie.